

EMLÉKKONFERENCIA

ALFÖLDY GÉZA (1935~2011) HALÁLÁNAK
ÖTÖDIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Régészettudományi Intézetében

2016. november 7., 10 órai kezdettel

ELTE BTK Régészettudományi Intézet Könyvtára
1088 Budapest, Múzeum krt. 4., B épület, Alagsor

Az emlékkonferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából került megrendezésre

Az emlékkonferencia programja

10.00-10.10:

Borhy László intézetigazgató: Megnyitó

10.10-10.30:

Adamik Béla (Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Latin Nyelvi és Irodalmi Tanszék – Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézet „Lendület – Számítógépes Latin Dialektológiai Kutatócsoport”, Budapest)

*Császárkori latin feliratok számítógépes nyelvtörténeti adatbázisa:
a latin dialektológiai kutatások újabb eredményei*

Az OTKA és az MTA Lendület-programjának támogatásával épülő Császárkori latin feliratok számítógépes nyelvtörténeti adatbázisa (<http://lldb.elte.hu/>), amelyik egyébiránt messzemenően támaszkodik a feliratok datálási és egyéb filológiai kérdéseivel kapcsolatban az Alföldy Géza által megalapított Heidelbergi Epigráfiai Adatbázisra (EDH), az utóbbi években a latin dialektológiai kutatások egyik fontos nemzetközi eszközévé vált. Ennek kapcsán az előadás bemutatja az Adatbázis főbb sajátosságait és néhány, az Adatbázissal elért, nemzetközi szinten is jelentős kutatási eredményt.

10.30-10.50:

Borhy László (Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Régészettudományi Intézet, Ókori Régészeti Tanszék, Budapest)

*Amphitheatralia Pannonica III: Kő korlát? Egy számokkal ellátott faragott köemlék
Hódmezővásárhelyen*

2009-ben a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium Brigetióból származó faragott római kori köemlékeinek feldolgozása során egy áttört díszítésű köemlékre bukkantam, amelyen római számok láthatóak. A kőfaragványt sem a CIL III vonatkozó részében, sem Barkóczi László 1944-1951-ben megjelent Brigetio-monográfiájában nem említik, és ugyanígy említés nélkül maradt a RIU Brigetio-kötetében. Ahogy az bemutatásra kerül, a faragott köemlék minden kétséget kizáróan Brigetióból származik, és aquincumi analógia alapján egy brigetói amphitheatrummal hozható kapcsolatba, amennyiben egy külön szektor üléseire utaló jelöléssort tartalmaz.

10:50-11.10:

Fehér Bence (Károli Gáspár Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet, Ókortörténeti és Segédtudományi Tanszék, Budapest)

Két praefectus Pannoniában - megismerhető-e a származás?

Aquincumban tudomásunk van – mások mellett – két praefectus legionisról, akikről a puszta nevükön kívül egyéb információ nem ismert, és még feliratuk keltezése is bizonytalan: C. Pominius (?) Deccianus és C. Iulius Valens. Azt a kérdést igyekszem megvizsgálni, nevük és Deccianus esetében az általa használt különös nyelvi formák, Valens esetében kultikus gyakorlata alapján meg lehet-e állapítani pontosabban származásukat, előéletüket, korukat.

11.10-11.30:

Kovács Péter (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Latin Tanszék, Piliscsaba)

Megjegyzések a CIL III 1460 felirathoz

Előadásban a CIL III 1460 titulus honorarius kézirati hagyományával foglalkozom, amely alapján nyilvánvalóvá válik, hogy a Budára 1489-ben szállított bázis aligha azonosítható a ma is fennmaradt, dévai múzeumban őrzött példánnyal (IDR III 2, 92). Ezen tény számos következményt von maga után, amelyeket részletesen tárgyalok.

11.30-11.50:

Mráv Zsolt (Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Tár, Budapest)

Egy "új" katonai építési felirat Pannoniából

Az előadás témája egy újonnan azonosított katonai építési felirat és annak értelmezése, amely új adatokkal szolgál a pannoniai tartományok had- és csapattörténetéhez valamint a hadsereg által végzett építkezésekhez.

11.50-12.10:

Németh György (Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történeti Intézet, Ókortörténeti Tanszék, Budapest)

Különös felirathordozók

Az epigráfiai publikációk sokáig beérték azzal, hogy a feliratok szövegét közölték, de arról, hogy a felirat pontosan mire van írva, legfeljebb néhány szót vesztegettek. Ez sok kiadásnál ma is így van. Az előadás arra szeretné felhívni a figyelmet, ami Alföldy Géza számára is alapvető fontosságú volt, hogy a felirathordozó képe és pontos leírása a szöveggel egyenértékű információt hordozhat. Az előadás ezt görög feliratok példáján mutatja be.

12.10-12.30:

Prohászka Péter (Marie Curie fellow, Szlovák Tudományos Akadémia Régészeti Intézete, Nitra – Archeologický ústav SAV Nitra)

Rómer Flóris a római feliratok kutatója

Rómer Flóris széleskörű tevékenységében meghatározó szerepet játszottak a római feliratos emlékek. Gyűjtésük és közreadásuk mellett Rómer törekedett arra is, hogy adatbázisokat építve a téglafeliratokat, valamint a mécsesbélyegeket összegyűjtse. Munkája során nemes verseny alakult ki közte és Paur Iván között. A korszak legfontosabb epigraphiai munkája Desjardin könyve valójában Rómer munkájának eredménye. Sajnos egyéb elfoglaltságai nem tették lehetővé, hogy az adatbázisok alapján megszülessen egy újabb alapvető munka a római feliratos emlékekről.

12.30-12.50:

Szabó Ádám (Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Tár, Budapest)

Környei római kori feliratok

A Környe területéről ismertté vált, valamivel több, mint 40 darab római kori faragott és feliratos kőemlék: sírsztélék, szarkofágok, oltárok, bázisok, szobortöredék és építészeti elem egy része a 19. századtól a Magyar Nemzeti Múzeumba, más része a Kuny Domokos Múzeumba került. Többségük azonban a község területén maradt, ahol a római katolikus plébánosok helyezték el őket a paplak kertjébe. Az idei évben utóbbiak a Magyar Nemzeti Múzeumba Római Kőtárába kerültek, MNM RR 2016.2.0-00 leltári számsor alatt vesszük őket restaurálást követően nyilvántartásba. A kőemlékek formai és tartalmi jellemzői principatus kori készítésüket és használatukat mutatják, ami felveti az alapkérdést, hogy a késő római erődről ismert lelőhelyen, eredetileg helyben álltak-e egykor vagy esetleg távolabbról hozták őket a belső erőd építéséhez, építőanyagként, ti. egy részük biztosan a falba beépítetten került elő. Abban az esetben ha helyben álltak, akkor 1.: mi lehetett a principatus kori környezet, amelyben elhelyezkedtek; illetve 2.: ha távolabbról kerültek oda, akkor melyek azok a lehetséges helyszínek, amelyekről "Vincencia" erődjének építéséhez szállították őket. Anyaguk szerint kétféle kőtípust képviselnek, egyes felirataik szövegében két helyszín neve fordul elő.

12:50-13:30:

Vita

13:30-tól

Az ELTE BTK dékánjának ebédmeghívása az XO Bistróban a konferencia előadói részére